

A NOSA TERRA

BOLETIN DECENAL

Idearium da Irmandade da Fala en Galicia e nas colonias galegas d'América e Portugal

PREZOS DE SUSCRIZON

Na Cruña ó mes, 40 cts.

Coste d'un núm. 15 »

Fora, trimestre, 1'50 pts.

América, id. 2 »

Pagos adiantados

Redacción e Administración: PASEIO MÉNDEZ NÚÑEZ (Irmandade da Fala)

Número 75

A CRUÑA 15 DE NADAL DE 1918

ANTE TODO GALEGOS

A CONQUERIR A LIBERTADE

Hespaña é o único país da terra que, logo de tere un gran desastre, non soubo liquidal-o. O desastre do 98 non foi liquidado. E hoje, pois, somos desgobernados pol-os mesmos culpabres da derradeira decadenza hespañola. Siguen autuando na política os mesmos políticos e os fillos, jenros e netos daqueles homes irresponsables. ¿Qué pode extrañar logo a ninguén que hoje España no senso político áchese, sin variación algunha, como no 98? Temos o que merecimos.

Os que nos levaron ao desastre colonial nos levaron mais tarde aos desastres d'África, ás vergonzas da neutralidade cando a guerra agora romatada, na que o único país vencido por Alemania, foi Hespaña. Os hespañoles non negaron ningún sacrificio económico aos gobernantes endexamais: sin embargo, inda hoje, c'un presuposto de gastos enormísimo, c'un déficit abafante, nin temos insino, nin exército, nin mariña, nin justicia, nin nada... Só hai cacicazgos, monopolios, empresas particulares abogadas por políticos que ao gobernaren, teñen, por forza, que pórse ao márgo do interés público.

¿E non chegou a hora do troque de régimen? E son os patriotas os que queren que siga iste régimen que rolou ja ate á derradeira podredume? Pois si esos son os patriotas, nosoutros somos antipatriotas resoltos. Cando s'afunde unha casa ou s'acha pragada por todol-os virus de todal-as doenzas mais porcas, teñaselle ou non lei, e perciso abandoala e fuxir dela.

Galegos ante todo, queremos salvarnos e salvar a Galicia. Temos que tallar as amarras pol-as que as ratas da miserabre decadenza, queren invadir o navío das nosas liberdades e dos nosos dereitos. Cus-te o que custe, hai que facer da fouce interrogante unha afirmación categórica.

¿Inda existían parvos que agardaban cousa boa de Maura e Romanones? Maura e un vello político fracasado: e o enemigo dos idiomas ibéricos; o que aganchou

pol-a caciquería a presidencia da Academia da Lingua; ó que amargou, cobizoso de medro, a vellez de Sagasta; o que fixo unhas reformas pra Cuba negadoras da soberanía cubana; o que fixo un proieuto d'administración local, feramente reaccionario; o que nega a cotío a sua raza; o que perdicando honradez política, ten no seu partido grandes caciques noxentos; o que sofreu do régimen desprezos homildemente, o que nos levou ao barranco do Lobo; o que se retira da vida política pra voltar a ela; o que vive com'o peixe na auga, na lameira abafada d'este régimen tuberculoso. Un dos maores culpabres da inexistenza d'España. O triste Narciso das frases valdeiras. O que chorou cómicamente como muller o que non soubo facer como estadista; o que ten a Romanones por Verónica.

¿E Romanones? O homínculo fisicamente estigmatizado, o cacique desenvolto e cínico, a zancadilla n'aución, o amigo dos perseguidores do médico do Pobo, o político á moderna que inda fai dous anos dixo, contestándolle a Cambó que no Parlamento hespañol non era lícito falar d'autonomía... García Prieto ¡malpocadiñol Alba, cacique dos escravos de Castela, analfabeto en custiós da Facenda.

O régimen fracasado apura a colilla do centralismo. Non quere para Hespaña a estrutura lóxica, propia dos grandes Estados d'Europa e América, á que chama anticuada. Pois afundirase o régimen, pol-a sua culpa.

**

Deixaivos d'estadísticas e de argumentos. Non haja mais que este dilema: ¿Teñen ou non dereito os povos á sua liberdade? Cataluña e Euskadi, regraman a sua. Galicia tamén. E neste pleito non son, non poden seren os organismos oficiás fillos do vello régimen os que deben opinaren. Somentemente terá de pesar a opinión dos que sempre viviron contra do régimen e dos

que sinten a liberdade de Galicia por riba de todo. Só a vontade galega pura fica neles. Os mais viviron e defenderon a escravitude, e es escravos non teñen voto até despois de chegada a hora da sua redenzón.

Non se fale tampouco mais de si Galicia está ou non capacitada para a autonomía. Escrava non pode estalo. Porque entre escravos non poden exercitarse dereitos propios dos seres libres; porque sin liberdade previa as probas de capacitación son absurdas. Probado como está que Galicia lle non debe a Hespaña nada, se non é as oligarquias qu'a asovallan e abafan; probado como está que Galicia reune cal nungha outra nazón pininsular todal-as condicións percisas para poder vivire independente; probada e reconocida universalmente a nosa maior afinidade de raza con Portugal que cos mais pobos ibéricos, non darnos a libértá é contradecir os principios trunfales na loita sanguinenta que acaba de sofril-o mundo civilizado; é facer do noso pleito, un serio pleito internacional.

Os nazionalistas galegos, teñen un programa democrático e moderno, que já conocen todol-os cuneiros palramentarios; os nazionalistas galegos veñen relacionándose coa gloriosa irmá Lusitania, veñen sementando unha cultura propia, os nazionalistas galegos que já intentaron aproximaciós c'os partidos afins—bentando o momento crítico d'agora—hoje, borran do a verba fracaso do seu dicionario, chaman a todos cantos amen a liberdade e queiran conquistar a sua liberdade e a liberdade dos seus fillos, para impór a vontade do pobo e esnaquizar as oligarquias miserabres que asovallan a terra.

Non é hora d'espréndidos illamentos estériles. Terán de seren responsabres do que soceda, os que coma nós có corazón na man, novos na hora nova, esquecidos de tod'o pretérito, non ajuden en corpo e alma a grande obra. Todos uns até resober-o problema único do momento. Non haxa mais enemigos entre nós, que os enemigos da liberdade.

¡Viva a dignidá catalana! ¡Viva a mestra Cataluña! ¡A apelarmos a todo, incluso á perda da nosa liberdade individual, para

que surda a liberdade colectiva da Galicia! A nosa causa é compatíbre co'as ideas mais extremas.

OS ESCRAVOS

A "Voz de Galicia", logo de ter defendido ás oligarquias de Castela e León, por culpa das que vive asovallada a economía galega, di: "inda contando conque todol-os cidadans dunha rexión coincidisen no desexo de liberdade colectiva, non debería atender-selles.."

E za "Voz", defendeu aos aliados? ¿E os aliados non defendían o principio da liberdade das nacionalidades naturáas?

¿Que é iso de que as rexións desenvólvense gracias a unidade? Gracias a unidade progresou isa vila sin ouxeto que se chama Madrid. Pero pol-a unidade austracista e bárbara, Galicia fica no atraso, como serva de Castela e León.

Si se volvera a prantear hoxe o problema de Cuba, voltaríamos ao desastre do 98.

**

O Sr. Linares Rivas, iste homiño sin personalidade propia, que escribe en castelán e copia do francés malamente, pidiulle ao Sr. Salvatella que gobernase en castelán. ¿Qué clas d'alma terá o Linares fillo espíritoal de Benavente?

**

A Junta da Juventude Española de Propaganda Patriótica que, polo visto, reside en Santiago, dirixiulle ao "Circo Mercantil", de Madrid, iste telegrama:

"Felicitamos labor frente odioso programa catalanista por entender que concesión autonomía integral significaría reconocimiento personalidad nacional.."

(Non traducimos ao galego as liñas agora lidas por non deshonrar o noso idioma.)

O fondo d'esa parvada patrioteira quer dicir: Non queremos ser libres. Odiamos e rechazamos a posibilidade da nosa liberdade.

Mas ¿qué crase de Juventude Española etcétera, é isa que en Compostela áchase orgaizada? ¿Catro inconscientes?

Hai cousas que fan rir denantes que nada.

¡Juventude de sapos, a lameira! Eres a cursilería, o valeiro d'ideás, a negación do sentimento; unhos xionllos, un estómago e unha percha pra pendurar roupa. A tua alma vai uniformada con babeiro que logo poderá trocarse en libreira...

Pero non te tomamos en serio ¡malpocadiña! Cando sexas libre por obra dos "bos

e xenerosos..", entón inda sentirás a saudade da escravitú e intentarás beixarnos as máus.

¡Pobres inconscientes que sin saber o que facedes axudais a Sacristán e outros moitos labercos do centralismo que peitan polo óso que lles sargan os caciques, mentras a clás obreira madrileña, os republicanos, os reformistas e tod'a xente libre d'aló protesta contra a mascarada afracán do "Círculo Mercantil", sociedadá de bailes e farándulas e xogos!

¡Pobres inconscientes cuia maor satisfacción consistiría en ter un posto na táboa onde xantaron xuntos Riestra, Besada, Buggall e Vicente Perez fai poucas datas sin que disgraciadamente ninguén dixera "bomba vai", con o sin música do "Perro chico",!...

**

Escravos tamén, inconscientes tamén son todos ises señores de diversas poboacións galegas que por meio dos corresponsás da "Voz", deron a sua opinión sobr'a autonomía. Impórtalles o pantasma da unidade hespañola; lles non importa a unidade real de Galicia; impórtalles o económico, lles non importa o espíritoal. Son fenicios ou cartagineses nos que non latexa alcesa a mais miuda idealidade.

Para eles ven axeitada a frase sanguiñenta de "Clarín": "Menos beocia e mais Atenas.."

O NOSO CONCURSO

Por eisixenzas d'espazo e d'actualidade vimos aprazando a publicación dos traballos presentados ó concurso aberto n'istas columnas. Deixat a por mais tempo sería xa imperdoable, fique, pol-o mesmo, feita d'unha vez, e que leutores e concursantes selpan otorgárennos a sua indulxenza por unha demora de que, até certo punto, ninguén tivo a culpa.

Os traballos recibidos foron os que a continuación van, e que nós clasificamos en tres grupos atendendo ás suas características

Pirmeiro grupo. Obras representabres.—Mirand'o pasado (marólogo en verso); lema: Respetemol-as tradicións. Plucueiras o gallardo (sánete en dous autos, en prosa); lema: Ráchade, mordede, ride, etc. Enredos (comedia en dous autos, en prosa); lema: Un grao de aza. A plta cega (entremés en un auto, en prosa); lema: terra a nosa. Fungueiríño (comedia en tres autos, en prosa); lema: Meus amores. Unha xira a Sada (revista pasatempo, en un auto, en prosa); lema: Eu. O xuramento (comedia); sin lema.

Segundo grupo. Novelas.—Lonxe da terra; lema: Na frente unha estrela—No bico un cantar. O melro, lema: Bagoas. A campanha de cristal; lema: Anduriña. Baixo os pinos; lema: Pondal. O Fidalgo de oute; lema: Gilo negro. Lonxe da Pátrea; lema: Gallego e solo gallego. Anacos de raza; lema: Corazoncillo. O deputado por Vearamar; lema: Breogán.

Terceiro grupo. Poésias.—A vinganza do mar; lema: A filla do Val da Pedra Rubia. O lugar dos meus abós; sin lema. Feixe de poésias; sin lema. Un melro branco; lema: Un

melro canta no outeiro. A devesa encantada; sin lema. A Galicia; sin lema. Rosalía Castro; lema: Iria Flavia. O que son e han de ser os galegos; lema: De calquer maneira etc. Sabela; lema: Mais val páxaro na man...

O xurado do concurso está composto pol-os siguientes señores: Don Florencio Vaamonde, don Victorino Velga, don Bernardido Varela, don Fernando Ossorio, don Xoan Viqueira, don Xaime Quintarilla, don Victoriano Talbo e o director d' A NOSA TERRA don Ramón Villar Ponte.

Mol axíña téñse de faguere o fallo, toda vez que a maioría das obras presentadas foron xalidas pol-os ditos señores.

Os premios a otorgárense son os que siguen: Un de 100 pesetas pra o mellor traballo en prosa; outro de 50 pesetas pra a mellor composición poética e dous accésits.

O partido obreiro diante do problema da autonomía

Por consideralo de interés, reproducimos do xornal *El Socialista* de Madrid, o seguinte artigo que ven a sintetizare, de xeito elocuente, o pensar da extrema esquerda española no asunto, hoxe tan discutido, da autonomía. Di eisí o aludido artigo:

"Fai unhos días, nada mais, o Congreso do noso Partido determinou ben concretamente a nosa atitude frente das aspiracións catalanas, suscribindo con un quente e unánime aprauso dos asambleístas as seguintes verbas do compañeiro Besteiro, cando discutíase a autonomía dos Concellos, e por incidencia, o problema das nacionalidades.

A solución d'iste problem—decía Besteiro—necesita un conocimiento prévio do que é nacionalidade, difrenzándoo completamente do que reperentan os Estados de carauter político, que pra subsistiren necesitáron o establecemento de fronteiras artificiaes e a creazon de aduanas l-exércitos, en perxuízo dos propios habitantes de cada país, e con cuas institucións fomentáronse e perpetuáronse as xenreiras e as rivalidades entre os diferentes pobos do mundo e aínda entre aqueles de unha mesma raza e de idénticas afinidades de todo orde.

Nin Marx nin Engels desconoceron o feito evidentiísimo da existencia das nacionalidades que recabaron o dereito a gobernárense por sí propias, por canto xa afirmaron como asurda a composición do imperio austríaco, xuntanza de razas diferentes, con peculiaridades mol opostas, que formaban un mosaico de pezas tan heteroxéneas como diferentes eran as nacionalidades sometidas ó dominio arbitrario da dinastía imperial de Austria.

Dentro da nosa propia península non podemos desconocere a convivenza de rexións que teñen unha personalidade carauterística e mol difrenzadas unhas, das outras. Eisí os vascos, os cataláns, os andaluces e os galegos, istes derradeiros unidos coñ máis íntima afinidade de raza ó pobo portugués que ó resto das rexións de España.

O noso internacionalismo de socialistas non pode conducírenos insensatamente ó afán imperialista como españoles de dominar pobos que teñen unha personalidade robusta e ben destacada e afeitan gobernárense por si propios, sin tutelas que estiman incontinentes e que demostran non necesitaren.

Tampouco, en canto ó idioma, enxerguemos nos outros que se debe impór a ningunha rexión o emprego obrigado d'unha lingua oficial determinada, por moi prestixiosa que esta sexa; que cada pobo poida falar n'aquél idioma que mellor espese os seus sentimentos e as súas necesidades, sin imposicións do Poder central, que pol-o violentas resultan odiosas, e sin que poidamos sentir o temor de que a cultura universal perda en intensidade ó espallarse entre os pobos.

O noso ideal de socialistas ten un criterio ample pr'a solución d'istes problemas, que non poden retrasaren nin entorpeceren a marcha ascendente e triunfal das afirmacións do Socialismo científico e revoluzionario.

Iste criterio, que s'hacha inspirado nas esenzas das nosas doutrinas, lévanos a suscribire por enteiro. (O xornal de que copiamos reifrescamos estes liñas a un artigo de *El País*, publicado a propósito da manifestación do Círculo da Unión Mercantil de Madrid) o xurdido artigo publicado pol-o noso colega *El País*.

Certo, certísimo o xuízo, que ó noso colega merece íse Círculo da Unión Mercantil, caverna de beoclos, antiprogresivo e antieconómico en todos os ordes, da vida política e económica, onde alcontran asilo os vellos costumes dos balles carnavalescos e onde se conserva a antiquísima concepción da función do comercio: roubar e enganar o consumidor; abusar do creto dos demais e negar-lle o seu a todo o mundo; ignorar os lugares e medios de produción; desatender o estudo dos costes de transporte; acentuar a imposición dos abastecedores, lebaucar e desvalixar o cliente que atravesese o limiar.

Tal é na súa maioría o comercio madrileño ou a maioría dos comerciantes que elixen de presidente a ísa *lumbreira* economista e financeira, en constante fracaso, que se chama o señor Sacristán, iniciador de todas istas actividades políticas en que se ven honorando o Círculo.

Presentado está ás Cortes o proleto de elevación das tarifas ferroviarias, e aínda non se anunciou no Círculo da Unión Mercantil ningún auto de protesta contra de tal proleto.

Mais pra salvar a unha parte do comercio madrileño da marca de estulticia con que o señor Sacristán quer ferralo, convén lembrar a altitude ben diferente da Federación Gremial Española, dirixida por unhos cantos comerciantes e industriales madrileños.

As camarillas de comercio

Hal unhas páxinas vergoñosas na nosa Historia. Aquelas nas que os procuradores de Zamora falan por Galicia nas Cortes, levando a

nosa voz, como si nós fósemos escravos sin dereito a delxarnos ouvir.

Inda que noutra senso, Galicia sigue agora sin ter unha voz propia nas Cortes.

Mais non é isto o plor.

A Cámara de Comercio, da Cruña, da chamada capital de Galicia, acaba de dar unha nota oficiosa resúme do tratado nela sobre a autonomía. E é unha nota equilíbrista, sin releve, máscara dunha triste verdade.

A sesión da Cámara onde s'acordou aquela nota foi ejemplar. Os comerciantes castelás tiveron maioría sobre os comerciantes galegos. A Cámara de Comercio da capital de Galicia resulta así unha cámara castelana que, por delicadeza, tería que absterse de dar opinión algunha no pleito autonómico. ¿Ou seguiremos tolerando que, como antano Zamora, agora Castela siga falando por nós? ¿Somos nós tan pobres d'esprito, chegamos já a un grau de decadencia tan fonda e t'nnoxenta, que, ante istos feitos, reveladores da nosa escravitude espiritual, económica, social e de todos os ordes, poidamos cruzámonos de brazos?

Já é ridículo que as Cámaras de Comercio, organismos artificiosos, con todos os defectos do que ten senso oficial, que nunca interviron na política, como non fose caquillamente, e

nunca traballaron fondamente por nada desintresado e idealista, veñan agora a actuaren nun pleito de liberdade colectiva. Pero o que resulta intolerable é que a soma dunha Cámara con marchamo galego poidan facer trincheira defensiva e ofensiva unhas maiorías castelás que viven de nós, desprezando o noso espírito.

Mais non é a culpa de ís señores castelás. Porque eles ollan canto moitos galegos e principalmente os que ocupan postos de releve, como figurós, teñen d'escravos, e aproveitanse do caso.

Si o vicepresidente da Comisión provincial d'Ourense, Augusto Trincado, caclique e servo de cacliques, di que os galegos "deben pórse de conformidade co espírito que anima as concusións da Asambleta de Diputación feita en Burgos, e a *Voz de Galicia*, jornal desprito astorgán publica e falnas suas as concusións das Diputacións de Castela e do Círculo Mercantil de Madrid, ¿cómo os castelás da Cámara de Comercio da Cruña terían que sere mais papistas que o papa?

Nunca coldamos que houberse tanto espírito sin espíritoalidade, tanta incultura e tanta cobardía cívica e tanta inconscencia e tanto veneno caquill com'o que hai na nosa Terra.

REVISANDO VALORES

DISCURSOS A NAZÓN GALEGA

Con iste título teño feito un feixe d'artigos que axiña imprentarei nun libríño, chamado, non a conquistar soa, senon a sugerir aos nazionalistas da miña patria ideas que eles logo con mais jeito e autoridade desenrolarán cumpridamente. Coído chegado o momento de que o pensamento do galeguismo novecentista, se concrete en síntesis afirmadoras fillas do análisis que dende fai dous longos anos vimos realizando os «bos e generosos».

O título do meu libríño, como vedes, é igual ao da obra renomeada de Fithe. Néle también se chega ao «eu» através d'ostáculos e loitas. E néle os discursos asimesmo son moitos inda que non cheguen aos corenta do filósofo alemán.

Pois do tal libríño inédito pol-o d'agora, extraio algunhas apontacións, desartigo-lándoo do conxunto, para facer iste traballo d'actualidade.

Larra preguntara: ¿ond'está Hespaña? *Azorín*, nun xantar c'o que agasallaron fai pouco tempo os intelectuais da chamada «generación do 98», dixera que aquela pregunta de Larra ficaba sin contestar aínda. José Ortega Gasset manifestou que Hespaña é samente unha abstracción. E todos os grandes ouradores e pensadores que tomaran partido naquela información do Ateneo de Madrid sobre «Oligarquía e caciquismo» viñeron a opinar-lle o mesmo,

despois de teren sido moitos deles gobernantes. ¿Pódese, endeben, falar d'outra unidade hespañola que non seja a que representan as oligarquías fillas do réximen centralista — contando os monopolios —, pois isa unidade si que ten existencia positivamente? ¿E d'isa unidade non somos todos separatistas; todos, agás os que sugan dela?

Hespaña é Castela, mais Extremadura, mais Andalucía, mais Valencia, mais Euskadi, mais Galicia, mais Cantabria, mais Asturias, mais Cataluña, mais Aragón. Menos Castela, menos Extremadura, menos Andalucía, menos Valencia, menos Euskadi, menos Galicia, menos Cantabria, menos Asturias, menos Cataluña, menos Aragón, non é nada. Cada región é unha cousa en si. Hespaña en si fica coma cousa valdeira. Cada región *será sempre*, con ou sin Hespaña: independente ou sometida a outro Estado. Vive, pois, fora da realidade, nega todas as leis do sentimento, e todos os fenómenos do meio, da raza, do ambiente, pódose en contra do senso científico e filosófico universal, n'aberta pugna consigo mesmo, pasando *d'home natureza a home títere* — como diciría Goethe — quen afirme sere hespañol denantes que galego, catalán, vasco, andaluz, etc. Quen iso afirme, non tendo acordado endexamais o seu interior c'o seu exterior, carece de cultura propia: inda que seipa moitas cousas. Ca-

miñará sin brújula espiritoal pol-a vida; ficará sendo un cativo cidadán

Escindida unha región natural terá que habere sempre problema irredentista. Escindido un Estado pode habelo ou non. Portugal vive vontariamente arredado d'Hespaña. Pesi-o fronteirismo doutras terras, samente antre portugueses e galegos ofécese unha afinidade eleitiva en potencia. E cando Galicia tivese unha forte cultura propia, isa afinidade chegaría—e chegará—a unha aperta eterna. Adiantada hoje Galicia, coma Cataluña, ningún problema mais serio para Hespaña que o galego. A nosa lingua é o camiño d'ouro da nosa redenzón e do noso progreso: sin a lingua morreremos coma pobo, e nada significaremos endexamais na cultura universal. Si o galego quer sere mais que habitante dun territorio, si arela ser un fautor d'universalidade e de cosmopolitismo, samente co-emprego da lingua propia, obra da natureza, podera sélo. Arrenegando da lingua terá d'avergoñarse sempre de si mesmo, condanado a buscar nun disfraz de maor esforzo o ocultamento da sua espontaneidade, que, como demostra a filología, é decote filla da lei do menor esforzo. Creando valores na lingua propia, agña seremos universaes, pónonos en geito de formarmos unha gran razón de régimen dual co'a Lusitania.

¿Qué as regiões ibéricas son fillas d'Hespaña? Todol-os cursis (antr'eles Maura e Alcalá Zamora) ceiban iste tóxico, coidando un argumento a metáfora. Pois ben, n'é perciso gastar o miolo para afirmarmos que isa abstracción chamada Hespaña, é filla das regiões. Primeiro foron as regiões que Hespaña.

¿Qué lle debe Galicia a Hespaña? Como non seja o caciquismo bárbaro que nos asovalla, o non sabemos. E s'algúen hai que o seipa que nol-o diga, inda que seja con música de Valverde, Chueca ou Serrano. Faigase, faigase cada galego ista pregunta e contéstia na intimidade da sua concencia. E a pregunta mais lumiosa.

¿Qué sería en troques Galicia de non terse feito a unidade hespañola ou de chegar inda hoje a formar con Portugal unha nazonalidade? Cabeza geográfica da Lusitania, os seus portos de Vigo e a Cruña, pola adiantada posición atlántica, serían mais importantes que Porto e Lisboa. Portos relacionados con tódal-as colonias portuguesas e nazós americanas de fala portuguesa e tamén con Norteamérica e demais Repúblicas do novo continente, Ferrol, entón resultaría a gran fautoría d'industrias navás que Hespaña despreciou. E Galicia así, en pleno desenrolo dos seus valores materiais e do seu espírito na propia lingua, non sería aldraxada com'o foi decote dend'o século XV polo castelanismo hegemónico.

¿Incondicionaes d'Hespaña? A incondicionalidade é escravitu. A incondicionali-

dade inda non se da no senso natural para que poida dárese no senso político. Condicional é o mais respetable da vida: a relación entre pais e fillos, dentro da familia. ¿Cómo poden existir parvos que falen da santa incondicionalidade a un Estado, sempre cousa artificiosa e mudatre.

¡Oh, o económico! Para todol-os galegos sin senso propio ou servos do centralismo que agora falan d'autonomía, o económico é o importante. E as xentes caciquis da banda de Vigo, principalmente, ao falaren do económico poñen os ollos en branco, coidándose seres superiores porque son prácticos. ¡Pobres sepulcros branqueados! ¡Pobres analfabetos do idealismo! Pero ¿existe o económico en sí? ¿Existe o económico mais que coma meío? A industria e o comercio son outra cousa que organizaciós do material para as facilidades da vida material. ¿Podese fundar unha aristocracia no económico? O vulgar fabricante de Champagne, por citar un exemplo, que valor tería si o mundanismo frívolo non tivese poetizado o licor escumoso? O económico é vagon de carga que arrasta a locomotora do idealismo. A teoría, filla da especulación, e denantes que a práctica. Colón, un tolo, un ideólogo, é copartícipe de todol-os negocios materiais relacionados con América. E Colón non tiña nociós d'economía. O idealismo, único impulsor da vida dos pobos, fica por riba das leises da oferta e da demanda. O económico, samente concíbese coma meío para fins espritoas. E un concepto limitado. Cando comer, beber e vestir, sejam ideaes e non necesidás zoolóxicas, terán razón os da economía a secas. Namentras isto non ocurra, beilarán nao son do pandeiro idealista. Queiran ou non.

A. VILLAR PONTE.

No número próximo diste boletín, publicaremos novas consideraciós nazonalistas, entr'elas a relativa ao concepto de Patria, tan trabucado pol-as gentes que viven de tópicos.

A-CUSTIÓN LATEXANTE

VERBAS E CONSIDERAZÓNS

Noxo, xenreira, vergofia da persenciar-o que atualmente ven pasando có preito autonomista. Os tempos mouros do 98 parece que tornaron. As mesmas farsadas patrioteiras; os mesmos berros españolistas; idénticos anatemas e análogas condenazóns. Nada se adeprendeu dende estonces. Cicais agora estemos peor. A loltz cruenta e sin igual que comoveu ó mundo, revoluzonándoo e trastornándoo, nungunha cras de influencia exercen sobor dos españoleiros o uso. Mais, queiran ou non, o influxo dos sucesos mundiales ten de repercutire, sería e fondamente, n-ista España inútil, até o de agora, pra todo o que non fora vivir morrendo. Non tódal-as fenestras do casal ibérico atópanse pechadas a cal e canto pra

fitare a Europa. Cataluña aberta está a tódal-as correntes e, dende ela, chegan até o centro, até os irtos páramos da Meseta os ars renovadores que en sí levan os xermens palinxenésicos. E con Cataluña e seguindo o exemplo de Cataluña, Galicia, Euskadi e as demais terras ibéricas da periferia, pónose a tono có actual momento histórico de Iberazón, apréstanse a conqueriren aquela vida libre de tutorías humillantes e de hexemonías que dengran, á que por tantos motivos teñen dereito. Os tempos de absurdo imperlalismo finaron xa. As mais o itas representaziós mundiales de tal sistema de opreson, deron en terra esnaquizadas e maltreitas. E si isto lle sucedeu ós imperlalismos fortes, atelgados de potencialidade que ó fin e ó cabo representaban unha forza decisiva e unha razón de existencia ¿qué non ten de sucederlle ó imperlalismo bufo, grotesco, verdadeiro imperlalismo *pour rire*, que nas terras do centro pretende afirmare a sua existencia? Berre quen berre, pois, o actual Estado ó xeito castelán, o Estado en que unhas nazonalidades vivas veñen sendo obrigadas a sostel-a carga inútil d'unha ex-nazonalidade, na que a única vitalidade existente é a das oligarquías incalficables, ise Estado ou ficción de Estado ten de desaparecer. E frente á unidade da morte representada por Castela, pol-o seu uniformismo matador e asoballante, erguerase a variedade viva, atelgada de enerxías, do Estado multiforme, vertebrado, prenamente europeo, que a liberazón completa de tódal-as nazonalidades peninsulares, ten de traguere consigo.

Declan os representantes castelans na sua xuntanza de Burgos que once provincias se reutilran pra continual-a historia de España —O ih a lembranza noxenta d'aquél gran laberco a quen corresponde a paternidade da frase!—Pois ben, frente a isa afirmazón baleira como saída de quen saléu, debe opórse ista outra afirmazón rotunda e decisiva, atelgada de realidade, de que a historia de España non se continuará. A sua interrupción e algo que forzosamente ten que sobrevivir. Pra que eisi sexa estamos nos, os nazonalistas de tódal-as nazonalidades ibéricas, os homes pertencentes a todol-os ideaes honrados, todos aqueles, n-unha verba, que frente a autuazón dos partidos turnantes, dos vellos e presidiables partidos históricos, souperon sentir, non solo noxo e indignazón fonda, sinón tamen arelas de destruzón, desexos de un procedimento radicalísimo e decisivo. A historia vergofiosa da España unitaria non pode seguire. E perciso interrompila, e interrompráse. A sua continuación significaría o reanudárese da orxia verdadeiramente escandalosa das oligarquías; a des-pobozón completa do territorio peninsuar; a consagrazón definitiva do analfabetismo como cualidade pra mandare; o esmagamento dos vitalismos propios de cada nazonalidade e a sua supeditazón a tiranía africana do simplismo central; o illamento de Europa; a indixenza mental, a tralla e a incultura erixidas en normas de goberno e, derradeiramente, o patio de Moupoalo elevado a categoría de espello

de bon goberno, e de boa administración. Todo isto e moito mais significaría o que tales xentes continuaran a historia de España.

Falaban os casteláns axuntados en Burgos das pertensións sustentadas por algúns de boral-a realidade. E nós afirmamos resoltamente que contra d'ista noxenta realidade é contra do que vamos. Non faguelo eisi sería suicida, atentatorio contra a propia existencia. ¡A realidade actual! Bandas d'oligarquias; mesnadas ladroelas de señores orgalzados pra mellor faguere a espollazón do patrimonio común e aínda as veces do particular; gavillas de políticos sin conceza atentos solo o seu medro persoal, sin mais bagaxe no seu haber que as armas innobres da zancadilla, a deslealtade, a propia comenza o lucro persoal e a traizón, todo elo envolteito pol-a cobertura axeltada d'unha ignoranza enciclopédica e d'unha immoralidade refinadísima; unha uniformidade xélida, abrafante, de páramo t-estepa, dominando toda a vida española; rexións vivas pléticas de enerxía vital, forzadas a acomodare a súa existencia á existencia lánguida, esvalda e aguitante de terras moribundas; e á beira de todo iso, e como fondo axeltado, un pobo inclivil, na súa maioría, fallo de todo, carente de todo, sumido na mais abyecta das ignoranzas e cada vez mais abandonado, famélico e perdido. Ista, ista é a realidade actual. Ista é a realidade contra da que non quere que se vaia a laberquería política que nos ven desgovernando. Ista é a única realidade sobor da que pode autuare a canalleiría oligárquica que representan os vellos partidos de turno. Desfelta, transformada a tal realidade, os nefastos partidos morrerán por falla de ambiente no que, a súa autuazón vergoñosísima, poida desatrolárese.

A España histórica, ó decir dos representantes das diputazóns de Castela, non se resigna a morrer. E como non se resigna a morrer é preciso matala, asesinala vilmente. A súa morte traxerá a inclusión de algo superior, de algo mais grande e lexítimo: a Iberia areada, nova, sin lixos, alba e branca como un armilho, atelgada de liberdade, plena de areñas xuveniles t-en disposición, xa, de faguere a unión, a xuntanza estreita e íntima con Portugal.

E unha vez mais, como na vida dos individuos, xunto a morte da España moura e feia, erguerase á vida, triunfante, arroladora, decisiva a Iberia tanto tempo desexada. E d'iste xeito o extremo occidental d'Europa deixará de sere como un estorbo dentro do concerto mundial, pra convertitese n-un fautor esencialismo de progreso e de exemplaridade política e cidadana, n-unha verdadeira escola de civilismo, dentro da futura liga dos Estados. Y-estonces, estonces si que será chegado o momento de que a futura Iberia encomenze a súa historia, unha historia gloriosísima, na que os feitos de armas non lixen o brillo d'unhas escintilantes loltas incruentas por un malor progreso e por unha mais grande fraternidade.

R. VILLAR PONTE.

TERMEMOS DA NOSA LIBERTADE

As coveiras provinciais

non teñen voz nin voto

O señor Reino Caamaño foi encarregado pol-a Diputación provincial da Cruña para dirixirse ás outras de Galicia con o oxetito de faceren todas unha Asamblela respecto á cuestión da autonomía.

Contra isa Asamblela—de chegar a ter efectividade—protestaremos rexamente todol-os galegos consciente que xa somos moitos, endeben.

En primeiro termo coidamos que non son as Diputacións provinciales—nin galegas, nin castelás—as que poden opinaren n'este pleito. Elo equivalería a sustentar como boa a teoría de que é posible ser un organismo xuez e parte nun asunto.

Co'a autonomía que piden os nazonalistas catalás, vascos e galegos, o mesmo que os rexionalistas andaluces, ven a supresión, o acabamento das Diputacións provinciais. E cómo os elementos que forman isas Diputacións, atentos aos intereses creados, por instinto de conservación non teñen que manifestárennos opostos á autonomía integral?

Perclaríase unha cegueira grande no Poder Moderador para que iste tomara—como algúns dixeron—por fonte limpa d'informe autorizado o testimonio d'unha Asamblela de Diputacións. ¿N'unha Asamblela socialista para tratar da supresión da propiedade privada sería lóxico darlles posto aos propietarios burgueses? Pois o caso no fondo é o mesmo.

Ademais, representan ao pobo as Diputacións provinciais, salvo algunhas catalanas e vascas? ¿Non sabemos ben todos, todos até os mesmos que defenden por consecuencia persoal, que aqueles organismos son os que anulan as eleccións municipais nas que os caciques saen derrotados, e os que acollen no seu seio a todos los alcaldes e segredarios rurás para premiarlles seus servicios aos amos, e os das trampas das quintas, e os dos estómagos amolecidos do morillo, e os dos homes que entran sin branca e saen mercando casas de millós de rías, e os dos causantes de traxedias bárbaras como algunhas da noa terra?

Falando en xeral dixera Joaquín Costa que merecían o nome de covas de ladrós.

Pode, pois, o señor Reino Caamaño, que deixou—él saberá por qué—a serla investidura de xuez polo fateo arlequinesco da política partidista, feita con zurcidos de escravitude rural, amañar canto queira iso da Asamblela dos deputados de rucero. A comedia e finita. E entr'o ambiente de Santa Comba e o espírito dos galeguistas, acugulado d'amore a libértá a cultura e ao progreso, abrese un abismo que non se pode cegar d'un xelto mal doado.

Contra o amaño das Diputacións caciquís galegas odadas polo pobo, erguerase o pobo enteiro, levando por cabezoleiros os concellos da Cruña, Ferrol, Tuy e a Estrada, todol-os partidos democráticos e todol-os galeguistas,

cantos, nunha verba, pidiron, conscentes do seu deber, a autonomía integral para Galicia.

Contra a ficción orgalzase a realidade. Porque a hora de redírmolos aos escravos galegos, que son moitos, e son xa os únicos d'Europa, chegou endeben. E o pleito da nosa santa liberdade e un pleito internacional. ¿Qué galego dino non quere que Galicia se governe a sí mesma?

¡Fora os caciques farsantes! E hora de darmos o salto para incorporarnos a Europa; para entrar no concerto das terras libres.

Prosas galeguistas

V

Teño antr'os meus papeis unhas *Crónicas de Galicia* publicadas en 1912 polo Unamuno. A que teño diante está cuaseque toda ela feita con citas. E que na y-alma fera do adourador dos sanguifientos Cristos españoles non podía entrar a nosa natureza de tan patente pagania... Y-entón houbo d'acudire a Oliveira Martins y-a Rosalía.

O rexo Mestre de Salamanca non ten madeira de pintore impresionista. Esquecese de que Claude Monet excluiu da súa paleta as tintas mouras, e na do Unamuno, ás pardas da terra queimada de Castela, axuntas'o carbon dos outos fornos de Bilbao. Eisi fal boas augatintas, e carbós, y-hastra sanguifies, mais como xa dixera Taine, se nas que o gran Ruben chamara *terras solares* abondan os matices febles do pastel, as *terras de brétema* com'a nosa, percisan o ollo manexado por un temperamento de colorista.

O Unamuno recoñeceu, ó decir qu'o noso paisaxe e mais musical que pictórico. Y-ecerto: é un paisaxe de sinfonías whistlerianas e de policromías ó Monet. Por eso, o autor do *Rosario de sonetos líricos*—que é en España o Mestre d'unha escola poética qu'eu chamei o *pedestrismo*, e qu'un meu amigo qu'estudia pra crítico fal vir de Walt Whitman na—houbo de topar pra falar da nosa terra expresións francamente líricas, sen por eso comprender a saudade tónica da sinfonía eterna da campia galega. Vese com'o seu espírito se retorxe e s'acongoxa pr'adivisar.

Di que nos falla fulgo épico e rexo impeto dramático—non leeu ó Cabanillas?, no leeu *Romance de lobos*?—por qu'el percisa *reciedumbre*, percisa brutalidade, y-eu nos atopa d'abondo a elegancia provenzal...

N'esas impresións do Unamuno ves'a falla de simpatía, non por nada, senon por antipodismo espiritual. El quer'homes pouco sociables, bravos coma toxos, que cada un sexa *nada menos que todo un hombre*. Terra y-almas coas espías de punta pra fora. Eisi enterd'el o españolismo.

Sempre foi un dos monomaniacos contr'o rexionalismo, igual qu'o Royo Vilanova, e como iste, y-a desare do que debe ó pensamento catalán, ó Maragall especialmente, sinte o odio ese ós catalás qu'en todalas mesas de todolos cafés da España s'envolve nos tópicos ben sabidos do egoísmo comercial e da protección arancelaria. Hastr'as mais grandes mentalidás dan estes tumbos.

Nós creemos que sen seren libres non podemos dar o mellor que temos á vida española. Se nos matan a nosa vida nazonal, que vamos levar de noso á civilización ibérica? Nós creemos qu'España está vivindo do espírito noso, dos homes do Norte. O mesmo Unamuno e un exemplo. Sen pintores vascos, sen

literatos galegos, sen músecos catalás, que representaría a España no mundo civilizado? Nós creemos por riba de todo, no noso dreito a seren coma somos y-a segulren o noso camiño.

Mais o Unamuno quer'a supremacía do espírito de Castela, quer'unha España castelá, somentes castelá, cecais porqu'el acoubou ben en Salamanca, ond'hastr'o fixeron contextual. Pero namentras nonos demostre a superioridad'espíritual da terra parda, nonos atopamos dispostos a seguilo por'ond'el vai.

E pra facela demostración traqueranos a conto a ispiraccon pedestrista de seus poemas.

VI

Unha das cousas que pensa de nos o Unamuno e qué se nos perdeu a nos pra sentíren esta eterna e fonda saudade. E coida que foi a Atlántida o que se nos perdeu. Pois non sel se irá tan descamiñá lo. O Porteiro que foi o mais fondo interpretador da morriña, tivera xa esa intuición. Cecais se nos decretou na misteriosa xeometría do ceo a reconquista d'unha Atlántida espiritual.

A morriña, a saudade, é unha aspiración infinda, é a sede das augas seu veira do oceano d'estrelas, é a sede de Deus... D'unha maneira eisi interpretana en Portugal Teixeira de Pascoaes, Leonardo Coimbra, Velga Simoes. Non pedía eu unha estética pro noso arte? Leede a *Atlántida* de Lisboa. O saudosismo foi descuberto á Francia por Philcis Lebesgne no *Mercure* y en Cataluña coñóceo ben Rivera i Rovira. E nós andamos aínda en Egi de Queiroz y en Guerra Junqueiro. Parecemos llorar qu'entr'eses y-os d'agora houbo os *nephelibates*, y Eugenio de Castro ó frente d'eles. A maioría de nós sigue pegado ó oitocentismo.

Y-eu díxovos que se non somos d'hoxe non somos nada. Se a saudade nonos leva a crear tempos novos deixando atrás todo o feito, pra qué traballamos? A saudade e tamén a sede

do mañan; a sede d'ese mañan de libre Irmandade, Irmandade de creazón...

Se vamos a crear a Galicia debémola crear pr'exemplo de todos os pobos da terra, erguéla mais no futuro que ningunha razón da terra; hemos de facer d'ela a creadora do porvir, e xa qu'está asomada ó Atlántico, onde cecais se fundiu a sua terra nai, tagámola fita com'un Hermes, stralando o camiño ós pobos da Europa, e mais aínda ós d'América pra que cando cheguen, vexan eiqui todo o qu'a Europa é e se poidan volver sin agardar ver nada mais de novo.

Namentras qu'os estranxeiros se non vexan forzados de deprendelo galego pra vir estudar eiqui as normas dos tempos futuros, non teremos os galeguistas dreito o sono por cansos qu'esteamos. Y-agora mesmo, non penseades que teremos feito nin miga, namentras as derradeiras publicacões estranxeiras se non trazan o galego denantes qu'o castelán.

VII

A nosa literatura actual—toda ela, pero mais a esquírta en castelan—sofre de duas doenzas que fan ver como é o seu xeito: unha e sensibilidade demais, hipere:teslada, morbosa, y-a outra e o preciosismo. Non sel cal é a pior. Xa non quero falar d'un fato de rapaces que se queren imitar a Vargas Vila, porqu'esa escola dame noxo. Fan versículos altisonantes cheos de letras grandes e que fan con punto e coma. Ninguén se lembra xa no mundo d'issas parvadas.

A hiperestesia sentimental é cousa da nosa raza. A grande Rosalía túvoa ben enrabechada, pero n'ela estaba ben, y-anqu'era muller, sentíase forte e ben forte cand'era perclso. N'ela estaba ben tanta sensibilidade, mais n'os homes xa me non gusta. Algús pónense tan layentos e lamentosos que chegáns a amaricar. Y-eisi a nosa raza da unha sensaccon de pouca forza. Entendámolos: sentilo e unha superioridade—canto mais sensibilidade, mellor;

quer dectr mais refinada natureza—mais non hal que déixalo comprender. Sentilo e unha superioridade; vencelo e unha superioridade moito maior. Coma que hal toda unha xinasia do espírito pra conquerir esta derradeira superioridade: a que se chama *dominio de sí mesmo*. Ven a sere o que distingue o carauter inglés, esa loubada impasibilidade dos *gentlemen*.

Non crelo qu'o preciosismo galego veña como pensan algús, da sobria preciosidade do estilo de Valle Inclán, que somentes se sinte barroco nos versos de *Cuento de Abril* e da *Marquesa Rosalinda*. O preciosismo non denota un gusto moi fidalgo; mais ben respond'a unha psicoloxía de señorito felto a presa que non pode pasar seu cadea d'ouro con pendentes, sen sort'xis con pedras ou cús de vaso, e seu clavillo na cravata. O preciosismo e unha cana tan sinxela, tan luocete com'os tatuaxes das tribus primitivas. Denota pouca compiación no espírito. Os preciosistas son almiñias, almiñias de neno...

Eu penso qu'o preciosismo foi o que nos deixou a influencia provenzal que deu nacemento á nosa literatura. Foi senos o santo o ceo, e ficou nas nosas mans o manto de tisú e d'ouropel con qu'o vestiran as fillas de María... Se tiveramos aínda a y-alma dos nosos poetas cortesanos! Fal pouco andaba coesas cousas as voltas o Perez de Ayala, e lémbrome qu'eu me non atopaba conforme co-quél decía... Claro que dempols, de dito o que dixó Nietzsche da sinificaccon dos poetas-cabaleiros da Proverz, xa nada fica por dectr. O que fixo Perez de Ayala era ben de ficer. Y-o qu'eu fixera tamén.—VICENTE RISCO.

Peneirando...

No *písimo* xornal compostelán *Diario de Galicia* vimos un artigo d'un sñore Varela—migas fora—no que, ante cousas de moita

7) FOLLETÓN DE «A NOSA TERRA»

PROCESO DA CULTURA GALEGA

CONFERENCIA lida na noite do 24 de Febreiro de 1917 na *Irmandade da Pala da Cruña*, pol-o seu autor, noso irmán e mestre D. Florencio Vaamonde.

Conde Ramón de Borgofia, padre do noso derradeiro rey. Asi tuvemos unha brillante préyade de poetas sendo o seu centro Compostela, e os nomes de Aíras Nunes, Payo Gómez Charino, Bernal de Bonaval, Martín Codax, Abril Peres, Pal da Cana, Pero Meogo e outros moitos, inorados centos d'anos, son hoxe honrados como merecen dende a descuberta hay poucos anos do *Cancloneiro da Vaticana*. Os mesmos reis como Alfonso 9 y Alfonso 10, usaron o galego, e logo estendense tanto que era tan estudiado como é no día, entre nos, o francés, posto que hasta os estranxeiros versificaban nel coma o conde Rimbalde de la Vaqueira, mais conoci lo por Rimbalde de Vaqueiras, e que moitos cuidaron galego pol-o derradeiro apelido, e fai mais o galego, chega a ser oficial e a usarse nos instrumentos públicos outorgados en Galicia. Daquela foi cando floreceu con toda ouzanía o romance galego; pero a literatura galiciana tirou a decaír c'o a introduccon da danlesca e petrarquésca na España, mais un feito político, a tendencia separatista; suscitou un fervor literario como manifestamento da sua individualidade, e xurden novos poetas que con Macías á ca-

beza, reaxen contra da imitación do lirismo italiano. Moitas cidades de Galicia abrazan o partido de Fernando de Portugal contra de Enrique 2.º de Castela, na esperanza de alcanzaren sua independencia; perdida a causa, moitos fidalgos gallegos tiveron que fuxir a Portugal, e entre eles iban notables trovadores dos que descenderon outros non menos ilustres, cuyos nomes locen hoxe no Parnaso portugués. O nome de Macías chegou a se tornar sinónimo de apasionado pol-a sua tráxica morte e pol-a tenrura das suas cántigas. A par d'él brillaron outros, que, aínda que non eran gallegos, preferían o noso idioma ao propio d'eles para versificar, e viviron nos séculos 14 e 15 como Villasantino, Santa Fé e o Marqués de Villena. A prosa tamen tiña cultivadores como pode verse pol-a traduçcon de *Crónica Troyana*, que fixo Fernan Martis, capelan do señor de Andrade, en Pontedeume, e que hay poucos anos editou o distinguido escritor D. Andrés Martínez Salazar, prestandó a literatura e lingua gallega un grandísimo servício.

Antonio e Miguel, inventan o papel de fio, e en Santiago o insiño dos idiomas tomaba gran voo, porque ali concurrían pelegrís de todas as partes do mundo, e nos confesonarios da Catedral vianse letreiros indicando a lingua que entendía o sacerdote que nel confesaba Homes eminentes continuaban ilustrando a Galicia. Fray Pedro Fernandes, gran pregador e historiador; Fray Gonzalo Balboa, teólogo e canista, en tanto a pólvora era usada contra dos irmandiños, e mais tardé o conde de Monterey introduu a imprenta no noso antiqú-

simo reino. O estado social tomaba novos derroteiros. O feudalismo daba as boqueadas e c'o descubrimento da América toma Europa un novo giro. Galicia perde por complot a sua personalidade xurídica e Fernando 5.º prohibe o uso do galego nos documentos públicos acabando así por depronto c'oa nosa literatura que tardará catro siglos en rexurdir vizosa. Multiplicanse as fundacões piadosas e as de centros do insiño facéndose notables nas derradeiras, Marisa e Fonseca, e o amor á difusión da cultura chegaba a castigar con tres anos de desterro aos veciños que non mandaban os seus fillos á escola ao cumpriren a idade de seis anos, como acontecía en Mondoñedo, según consta das ordenanzas d'aquela cidade, de 1560. As espidicões ultramarinas pónense de moda e aventureiros e navegantes largan a reo de Galicia. Xan de Novoa, descobre a illa de Santa Elena onde había de morrer solitario o Capitán do século. Xan de Grixalba, descobre México, Pedro Sarmiento da Gamboa determina a lonxitude no mar sendo o primeiro que cruza o estreito de Magallaes c'oa proa volta ao noso hemisferio, e cando Tomé de Sousa vaya fundar San Salvador, toparase con Diego Alvares Correa, casado coa formosa india Paraguassu que tomara o nome de Caramurú, tan sonado dende daquela e servíralle de interprete e de guía na fundacón das prósperas colonias do Brasil.

Os Peres das Mariñas, homes insines de goberno, dan leis aos indios e acometen grandes empresas e viaxes marítimas, e hasta unha nobre señora,

enxundia, dinse algunhas tan graciosas como esta: "¿Cómo voy a reconocer la existencia de ese espíritu nacional en mi tierra, si aun me cuesta trabajo encontrar su espíritu regional?". Non hal que abralarse por tal afirmación. Xacobifio é moito Xacobifio e, polo mesmo, pra él nin a fal; nin os costumes, esceuzonaes e peculiarismos; nin a música, tan soberanamente nosa; nin ningunha das modalidades xenuinamente espirituaes, con que Natura nos dotou, son d'abondo pr'á afirmazón d'ut ha espiritualidade tan siquera rexonal.

Ben, home, ben. E si isto é de tal xeito, daquela nos seremos casteláns ou asturianos ou outra cousa calquera, mais non galegos. Era o que nos fallaba: que na terra hoube-se desleixados que ate a nosa personalidade espiritual como galegos, nos negasen. Mais tal dito non debe estranar. Quen tal di coida que a todol'os galegos lles pasa o que a él: sendo nado, por disgracia, n-ista terra, ten mais, moltísimo mais, de *jacarandoso e balo gaditano* que de barudo fillo de Galicia, e d'ahí o seu erro, conseconza dírecta d'un subxetivismo agudo e d'un narcisismo imparolable.

O mesmo artífolista dí nas líñas que escribe no pio xornal a que aludimos, que era mol certa aquela difrenza que el sospetaba existente—ah pillín!—entre nazonalistas e rexonalistas. E tan certal Como que hay tipos que

endexamais poderían sere o primeiro, e conste que non hal alusión.

Pra sere nazonalista hay que sere esprito forte, renovador, inqueda, ategado de santa rebeldía e de un patriotismo escrusivamente galego. Tales condizóns non poden dárese nos espíritos dos señoritos valdeiros e hocos, fallos de masculinidade, e isto da masculinidade é unha condizón *sine qua non* pra qu'as cualidades nomeadas frolezan.

A concenza da nazonalidade galega soio existe, hoxe por hoxe, nos escolleitos, nos inteleutuaes no senso riguroso da verba, nos limpos de corazón e de esprito. Mais non existe aínda, nin poderá esistire endexamais, nas mentalidades anacrónicas dos centíficos de ultratumba, caracterizados pol a flexibilidade do seu espírao, inda que s'hachen *traducidos o alemán*. E agora, quen queira enxerger que enxerxa...

En Galicia non ficou *matado* nada; mais nos coidamos que axlía ficarán *matadas* moitas cousas, entre outras a lénda grotesca dos *prestixios prestixiosos porque sí*. O nazonalismo ten de dare en terra con todol'os valores falsos. ¿Como abralarse pois, de qu'os intrados o combatan, si non fan mais que responder a un impulso instintivo?

No xornal laberco *La Voz de Galicia* fábase de "Fermosinda", novela da que xa teñen nova os nosos leutores, d'un xeito que non ollamos endexamais n-aquel xornal, vasselinoso e cobarde, caracterizado, precisamente pol o *digo non digo* de todol'os seus xuízos.

Non cabe dúbida algunha acerca do motivo que orixinou tal saída de tono. O hachárase esquirta ro idioma patrio a novela en cuestión, sacou das suas casillas o mesurado, ecuanime e *sabio* crítico da *Voz*. Aquel feito amotraba ben craramente unha certa relación do autore de "Fermosinda", cos nazonalistas, e os nazonalistas son pr'o xornal astorgán o que a cruz pr'o demo.

Tipográfica Obrera.—Socorro, 3

Abonos Químicos Mineraes

Cementos, Sulfato de cobre, Azufres, Caldo bordelés ROUCH

Rexenerador ROSTTAM pra os animaes debles, pra que as galliñas poñan mais ovos, etcétera.

Pídanse prezos e condizós a

Fernández, Fano y C.^a—A CRUÑA

HOTEL CONTINENTAL

Castelar, 8 e Olmos, 28

O MELLOR SERVIDO

— DE —

M. Losada Prado

A CRUÑA

—Adeus, Fuco.

—Adeus, Xan.

—Pra onde vas.

—Bouche pr'á casa do noso irmán,

A. Gude, a Rua Real, 59, 1.º, a faguerme un fraxe d'aqueles qu'él fal fan bos e xelfosos.

FRÁBICA MECÁNICA

::: DE CALZADO :::

— DE —

ANXEL SENRA

RÚA XUAN FLÓREZ

Depósito: Cantón Grande, 15

A CRUÑA

GRAN FONDA

Las Cuatro Naciones

San Andrés, 102.—A CRUÑA

O novo dono d'ista fonda, no seu deseio de mellorar o trato aos señores viaxeiros, fixo grandes reformas

Xántase ben, e os prezos están ó alcance de todos.

Gran H. Universal

Rúa da Reina (da Raiña), 21—LUGO

O MÁIS NOVO E O MILLOR

Ten carto de baño moderado. Dispón de teléfono (núm. 116) e de coche da casa pra todol'os trens.

O GRAN H. UNIVERSAL merece ser visitado

Faise cárrago de todas as cras de traballos gráficos, en imprenta, litografía e fotograbado, así coma sellos de caucho

A Papeleira Galega

FRÁBICA DE BOLSAS DE PAPEL DE TODAS CRAS

BARREIRA, 7

FOTOGABADO

A CRUÑA

Telef. 434

Os viños e coñas millores

son os qu'elsporta a casa de PEDRO DOMECCO, de Xerez da Fronteira, fundada en 1737. A casa máis antiga de Xerez.

O vermouth más selecto

de mundial e reconocida sona é o ZINZANO (Torino).

O Anís do Mono

é un einspréndido licore sin rival

Pra viños de mesa

non hal outros com'ós dos cosecheiros esportadores Sres. R. LÓPEZ DE HEREDIA (Haro). Casa central: Pazo da Equitativa.—MADRID.

REPRESENTANTE ESCRUSIVO: (matriculado) de todas istas marcas

José C. Juncosa

Galera, 39 é 41-2.º piso.—A CRUÑA

Filios de A. Barceló (S. en C.)**MÁLAGA**

Cosecheiros, esportadores de vinhos seletos da España, oxén, anísados, ron, coñac, etc.
Son os únicos donos das marcas de moito creto e sona chamadas

ANÍS DOUS MONOS**RON LA LUCÍE****OXÉN SUPERFINO**

Pra encargos, na Cruña, rúa do Orzán, 144

LA MODERNISTA**GRAN SALÓN DE BARBEIRIA**

— DE —

RAMOS E ACEA

San Andrés 94, 1.º — A CRUÑA

Establecemento de primelito orde, dotado de estufa de desinfección e todol-os aparatos hixénicos. Especialidade en lavabos de cabeza, loclós e frictós de todas clases.

Nota: N'este establecemento atopará o público un servizo permanente a cargo dos seus propietarios, antigos dependentes das máis importantes peluquerías, desta capital.

NAZONALISMO GALLEGO

A NOSA AFIMACION REXIONAL

(2.ª EDICION)

Libriño ben imprentado nos modernos talleres da «Voz de Galicia» con xuícios e opinións de Rodrigo Sanz, Porteiro, Banet, Fontenla, Calvo, Casares, etc., por Antón Villar Ponte.

Véndese a 50 céntimos.—Os pedidos faranse o autore, no Rego d'Auga, 4-1.º — Cruña.—Os suscritores d'iste boletín poderán adquirilo a metade do prezo sinalado.

¡GUERRA AOS CALLOS!
Callos, Sabaños e Ollos de galo
cúranse co

Bálsamo Oriental

Premiado con Medalla d'Ouro na Exposición de Buenos Aires

Fabricantes: **Prudencio López e Fillo - Jerez**
Repesentante: **Manuel Sánchez - A Cruña**
De venta n'as boas Boticas

Obras portuguesas en portugués

As millores de Eça de Queiroz, de Guerra Junqueiro, de Eugenio de Castro, de Camoes
Tamén as principais de autores galegos

Véndense n'a librería de P. CUE e C.ª

RUA REAL, 49. — A CRUÑA

H. LA PALOMA

— DE —

Ramón Morandeira

Este esprendido establecemento, situado no máis céntrico da poboación, axestado á eutura dos millores da súa cras, conta con espazosas e alreadas habitacións, boa e abundante mesa, un servizo puntual e esmerado, e asistencia facultativa polo erxebre e renomado doutor A. Otero.

Fonte de San Antón, 20 — Santiago

LEUTORES:

Quen queira ter un traxe bóo e xeltoso, e que lle coste pouco diñeiro, qu'ó faga na xartría de

Xosé Varela

CIRCO, 16 - BAIXO — VIGO

MONTERO E COMPAÑIA

Oficina téctica e almacén de venda:

Rúa de Emilio Castelar, 8

Depósitos:

Calle del Castillo, 12 — Lugo

Direitor:

D. FERNANDO M. DOIZTUA, *Inxeniera*

Venda e colocación de toda clase de máquinas agrícolas e industriaes

Estudo de toda clase de proxectos e construcións
PRESUPUESTOS GRATIS

Sulfatos, semillas, carburo, benzol e bencina

Consultorio Médico-Quirúrxico**J. Lastres**

Consulta e tratamento d'as enfermidades en general

ESPECIALIDADES

Piel, (incruso cáncer, lepra, lupus, e úlceras atónicas).—Peito, Estómago, Anemia

Reumatismo, Artritis deformantes

Neuralgias, Arterio-esclorosis, Paralisis

Electroterapia, Aeroterapia, Seroterapia, Análisis

RAYOS X

Gabinete Isioterápico: Consultas de 10 a 12

Tratamentos e prezos a horas convencionaes

Non se fai asistencia aos fogares

Praza d'Ourense, 2-1.º (esquiña a Picavía)

A CRUÑA

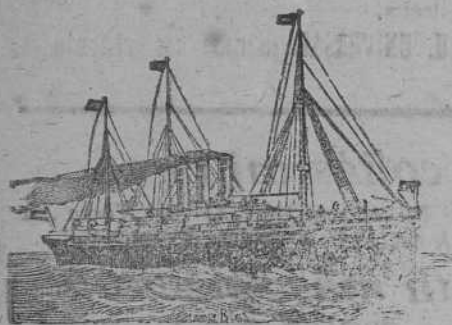
VIÑOS FINOS**RIOXA = MEDOC**

Felipe Ugalde - Haro

Concesionario en Galicia:

WALDO LOSADA = A CRUÑA

a nome de quen deben vir os pedidos da Rexión

COMPAGNIE GENERALE TRASATLANTIQUE

VAPORES CORREOS DE GRAN VELOCIDADE

Servicios directo desde o porto da Cruña

LINEA DE HABANA A VERACRUS

Prezo en terceira á Habana.
Veracrús

Ptas. 298-60
313-60

Facilitanse billetes de ferrocarril da Habana a Santiago de Cuba polo prezo de Ptas. 35.

Os emigrantes e todol-os equipaxes, son levados a bordo por conta da Compañía.

Para toda clás d'informos sóbor de datas de saída, prezos do paxase e tipos de flete; dirixirse ó seu Consignatario

D. Nicandro Fariña

Rúa de Compostela, esquina á Praza de Lugo

NOTA.—Que fan sin e'eito total-as tarrxetas de visita, pois non se deixa entrare a bordo.